Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)
бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари

Тошкент

ЎзР ОЎМТВ
Буйруқ № 365
"25" 08 2021 йил

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Тошкент давлат шарқшунослик университети;

ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, профессионал таълим йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2021 йил «24» 08 даги 4 - сонли йиғилишида маъқулланган. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2021 йил «25» 08 даги 365 - сонли буйруғи билан тасдиқланган.

ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

Мазкур Малака талаблари “Олий таълим давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар”, “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”, Ўзбекистон Республикаси Миллий малака рамкасига мувофиқ ишлаб чиқилган расмий меъёрий-услубий хужжат ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Малака талабларини расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

Т/р		бет
1.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* бакалавриат таълим йўналишининг умумий тавсифи	4
1.1.	Қўлланиш соҳаси	4
1.1.1.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши Малака талабининг қўлланиши	4
1.1.2.	Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари	4
1.2.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи	4
1.2.1.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари	4
1.2.2.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари	4
1.2.3.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари	5
1.2.4.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари	5
2.	*60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар	6
2.1.	Умумий компетенциялар	6
2.2.	Касбий компетенциялар	6
	Библиографик маълумотлар	7
	Келишув варағи	8

1. 60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича) бакалавриат таълим йўналишининг умумий тавсифи

60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлаш кундузги, кечки ва сиртқи таълим шаклларида амалга оширилади. Барча таълим шакллари бўйича ўқитиш кредит-модуль тизими асосида ташкил қилинади. Кундузги таълимда бакалавриат дастурининг меъёрий муддати 4 йил.

1.1. Қўлланиш соҳаси

1.1.1. *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши Малака талабининг қўлланиши.

Малака талаби *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи барча олий таълим ташкилотлари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари:

- мазкур таълим йўналиши бўйича малака талаблари, ўқув режа ва ўқув дастурларини ишлаб чиқиш ва янгилаш, улар асосида ўқув жараёнини самарали амалга ошириш учун масъул ҳамда ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим ташкилотининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари) ва профессор-ўқитувчилари;
- таълим йўналишининг ўқув режаси ва ўқув дастурларини ўзлаштирувчи олий таълим ташкилотининг талабалари;
- бакалавриат битирувчиларининг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация комиссиялари;
- таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органлари;
- олий таълим ташкилотларини молиялаштиришни таъминловчи органлар;
- олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли давлат органлари;
- кадрлар буюртмачилари ва иш берувчи ташкилот ва корхоналар;
- олий таълим ташкилотларига ўқишга кираётган абитуриентлар, уларнинг ота-оналари ва бошқа манфаатдор шахслар.

1.2. *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи.

1.2.1. *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари:

60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича) – "Тиллар" таълим соҳасига оид йўналиш бўлиб, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва техникумларида, шунингдек, хусусий таълим марказларида ихтисослигига доир фанлар билан бир қаторда шарқ ва ғарб тилларини ўқитиш; Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий тадқиқот институтларида илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш; давлат ташкилотлари ва давлатга қарашли бўлмаган хусусий ташкилотлар, жумладан туризм билан боғлиқ муассасаларда шарқ ва ғарб тилларидан таржимонлик қилиш; таълим тизимининг барча босқичларига оид ташкилотлар, оммавий ахборот воситалари, давлат бошқаруви органлари, умумий ўрта, ўрта махсус касбий таълимнинг давлат ва нодавлат муассасаларида, хусусий таълим марказларида ихтисослиги билан боғлиқ комплекс масалаларни ечиш кабиларни қамраб олади.

1.2.2. *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари:

- мактабгача таълим, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва техникумлари;
- шарқ ва ғарб тилларидан таржимон талаб этиладиган ташкилотлар;
- газета ва журналлар таҳририяти, радио ва телевидение, нашриётлар;
- соҳага оид илмий-тадқиқот ташкилотлари, кутубхоналар;

- ихтисослик соҳасига оид бошқа ташкилотлар.

1.2.3. *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари

- *илмий-тадқиқот;*
- *маънавий ва маърифий;*
- *ташкилий-бошқарув;*
- *педагогик (умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва техникумларда)*
- *таржимонлик;*
- *консалтинг хизмати ва шу кабиларни ўз ичига олади.*

1.2.4. *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари

60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича) таълим йўналиши бўйича Миллий малака рамкасининг 6-малака даражаси ҳамда бакалавр касбий фаолиятларининг соҳалари, объектлари ва турларига мувофиқ бакалавриат битирувчиси қуйидаги касбий вазифаларни бажаришга қодир бўлиши лозим:

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

- филология соҳасида илмий текшириш институтларида кичик илмий ходим, тадқиқотчи-изланувчи сифатида намунавий усуллар ва бошқалар бўйича экспериментлар ўтказиш ва уларнинг натижаларига ишлов бериш;
- илмий ҳисоботлар ва тушунтириш хатларини ишлаб чиқиш;
- ўтказилаётган тадқиқотлар бўйича илмий шарҳлар яратиш, рефератлар ва библиографиялар тузиш;
- илмий семинарлар, илмий конференциялар ишида маърузачи, муҳокамаларда қатнашувчи ва референт сифатида иштирок этиш;
- илмий ва соҳага оид журналларга мақола ва тақризлар тайёрлаш;
- интернет тармоғида янги илмий, адабий ва лисоний янгиликлар, янги педагогик технологиялар ва эксплуатацион ютуқлар ҳақидаги маълумотларни мақсадга йўналган ҳолда қидириш ва топиш;
- илмий-тадқиқот ва ишлаб чиқариш жамоаси таркибида касбий фаолият масалаларини ечиш;

Маънавий-маърифий фаолиятида:

– маънавий-маърифий ишларни режалаштира олиш, уни ташкиллаштириш методикасини эгаллаш, ўқувчилар онгига миллий истиқлол ғоясини сингдириш;

– ўқувчиларда мафкуравий ва ахборот хуружларига қарши иммунитетни юзага келтириш метод ва технологияларини билиш;

– глобаллашув шароитида кечаётган жараёнларда ёзма маънавий мероснинг ўрни ва таъсири ҳақида тушунтириш ишларини олиб бориш;

– маҳаллаларда маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича якка тартибда суҳбат ўтказиш;

– миллий урф-одат ва маросимларни ўтказишда умуминсоний қадриятлар, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш;

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

– мумтоз меросни ўрганиш ва оммалаштиришга оид турли тадбир, анжуман ва маърифий суҳбатларни ташкиллаштириш ва бошқариш;

– АРМда ахборот технологиялари тизимини яратиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган жараёнлар мониторинги ҳамда сифатини баҳолаш механизмларини ишлаб чиқиш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш ва бевосита иштирок этиш;

– жамоада ижтимоий ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш ва бошқариш;

– фикрлар ҳар хил бўлган шароитда тўғри қарор қабул қилиш;

– бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш, назорат қилиш ва амалга оширилган ишнинг натижаларини баҳолаш;

Педагогик фаолиятида (мактабгача таълим, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва техникумларида):

– мактабгача таълим, умумий ўрта, ўрта махсус таълим тизими муассасалари ҳамда профессионал таълим муассасалари ва техникумларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган ўқув фанлари ҳамда ўрганилган шарқ ва ғарб тилларидан замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб, назарий ҳамда амалий машғулотларни ўтказиш;

– ўқув жараёнини ташкил этиш ва ўтказилишига кўмаклашиш, тадқиқотларда иштирок этиш, маълумотларни тўплаш, умумлаштириш ва таҳлил этиш;

– ўқитилаётган фанлар бўйича дарс машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-методик ҳужжатларни шакллантириш, тузиш ва уларни татбиқ этиш;

– мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар бўйича ўз-ўзини мунтазам такомиллаштириб бориш;

Таржимонлик фаолиятида:

– давлат ташкилотлари ва давлатга қарашли бўлмаган хусусий ташкилотларда ўрганилган чет тиллардан таржимонлик қилиш, иш қоғозлари билан ишлаш;

– турли муассасаларда турист йўлбошловчиси, ҳаво йўлларида сервис ходими, турли фирма ва меҳмонхоналарда маъмурий ходим ва менежер хизматини кўрсата олиш;

Консалтинг хизмати фаолиятида:

– йўналишига мос мавзулардаги лойиҳалар, манбалар, адабиётлар, электрон видео ва аудио маҳсулотларни экспертиза қилиш;

– ихтисосликка мос соҳалар бўйича консалтинг хизматларини кўрсатиш.

2. *60230100 - Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар

2.1. Умумий компетенциялар:

- давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий-иқтисодий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиш;

- хорижий тиллардан бирида касбий фаолиятига оид ҳужжатлар ва ишлар моҳиятини тушуниши, табиий илмий фанлар бўйича касбий фаолияти доирасида зарурий билимларга эга бўлиши ҳамда улардан замонавий илмий асосда касб фаолиятида фойдалана билиш;

- ахборот технологияларини касбий фаолиятида қўллай билиши, ахборотларни йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаган бўлиши, фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиш;

- янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиш;

- соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида тассаввурга эга бўлиш.

2.2. Касбий компетенциялар:

- меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни излаш, таҳлил қилиш ва ўзларининг профессионал фаолиятларида фойдаланиш кўникмаларига эга бўлиш;

- қабул қилинган қарорларнинг ижтимоий аҳамияти нуқтаи назаридан жавобгар бўлиш ва ташкилий ва бошқарув қарорларини топиш қобилиятига эга бўлиши;

- асосий ўрганилаётган тилнинг назарий ва амалий асослари, луғат бойлиги, мазкур тилда илмий, бадиий адабиёт ҳамда қўлёзмаларни ўқиш ва талқин қилиш;

- асосий ўрганилаётган шарқ тилини ўзлаштириш даражаси "А1 бошланғич" босқичидан бошлаб "В2 тилни мустаҳкам эгаллаш ва эркин мулоқот қила олиш" босқичигача бўлган кўникмалар доирасидаги билимларни қамраб олиш;

- асосий ўрганилаётган шарқ тили ҳамда инглиз тилида мулоқот олиб бориши, соҳагага

оид матнларни таржима қила олиш;

- умумий тилшуносликнинг назарий масалалари;
- ўрганилаётган асосий адабиёт, унинг тарихи, назарий масалалари; адабий алоқалар, адабиётшунослик масалари;
- таржима назарияси ва амалиёти, матн таржимаси, синхрон таржима масалалари;
- ўрганилаётган тил методикаси, дарс бериш маҳорати, нутқ маданияти каби тамойиллари;
- касбий фаолиятнинг стандарт вазифаларини ахборот ва коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда ва ахборот хавфсизлигининг асосий талабларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилиш қобилиятига *эга бўлиш*.

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651. 1/7 Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

касбий фаолият тури, компетенция, модуль, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият жабҳаси, бакалавриатнинг асосий ўқув режа ва фан дастури (бакалавриат дастури), профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув цикли, асосий ўрганилаётган тил, тилнинг фонетик тизими, ёзув ва товуш муносабатлари; фонетик ҳодисалар; орфоэпия; орфография; имло хусусиятлари, пунктуация; транскрипция, транслитерация; тилнинг луғат таркиби, ўз ва ўзлашган қатлам; сўз ва унинг маъноси; тилда кўп маънолилик ҳодисаси, полисемантизм; сўз маъносининг торайиши ва кенгайиши; метафора, метонимия, синекдоха, вазифадошлик; синонимия, омонимия, антонимия ҳодисалари; морфемика, тилнинг морфологик қурилиши; сўз ясалиши; сўз туркумлари; грамматик категориялар; тилнинг синтактик қурилиши; сўз бирикмаси, эркин ва турғун сўз бирикмалари, фразеологизм, синтагмалар; гап қурилиши, гап бўлаклари; гап турлари, содда ва қўшма гаплар; кўчирма ва ўзлаштирма гаплар; тўлиқ ва тўлиқсиз гаплар; стилистика, функционал услублар; нутқ маданияти; ёзма ва оғзаки нутқ; сўз бойлиги; публицистика, бадиий адабиёт, поэтика; шеър семантикаси, матн таржимаси, матн талқини; расмий ҳужжатлар услуби; бадиий услуб; бадиий асар; адабий тур ва жанрлар; қофия, радиф, вазн, бадиий санъатлар; адабий жараён; миллий адабиёт, ижодкор индивидуаллиги, адабий-ижодий новаторлик; адабий оқимлар; адабий матн; адабиёт тарихи; адабиёт тарихини даврлаштириш; адабиёт намояндалари; тарихий-адабий асар; методика.

КЕЛИШУВ ВАРАҒИ

ИШЛАБ ЧИҚИЛДИ:

Тошкент давлат шарқшунослик университети

Ректор_____ **Г.Ш.Рихсиева**

М.Ў. 2021 йил «18» 08

КЕЛИШИЛДИ:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий таълимини ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни татбиқ этиш маркази

Директор в.б._____ **М.Эсанов**

М.Ў. 2021 йил «18» 08

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти

Директор_____ **Б.Абдухалимов**

М.Ў. 2021 йил «18» 08

Ўзбекистон Республикаси Халқ Таълими вазирлиги ҳузуридаги Республика Таълим маркази

Директор_____ **Ш.Сатторов**

М.Ў. 2021 йил «18» 08

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети

Ректор_____ **У.Азизов**

М.Ў. 2021 йил «18» 08